Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і **Адміністрация**: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламацкї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостах на провинциї:
на цїлий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цїлий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Дальші вісти про ситуацию.

Час то найліпший лїкар — гоїть всякі рани, без взгляду на то яким способом, отже і загоїть ті рани, які поробили собі взаїмно Чехи і Нїмцї. Так мабуть думає і правительство, бо доси нема ще й слиху о тім, щоби оно брало ся до якихсь кроків в справі помиреня Нїмцїв з Чехами. Тай може справедливо. Нехай мирять ся самі, ті, що посварили ся. Але так само й не чувати, щоби роблено якісь кроки зі сторони Нїмцїв або Чехів в справі помиреня, хоч відбувають ся то якісь конференциї то збори і віча, на котрих обговорює ся теперішна ситуация політична. А час іде та не чекає. Так само і машина державна не стоїть і не може стояти. Длятого заєдно насуває ся питане: що дальше буде? Около сего питаня крутять ся тепер всї здогади, але они можуть опирати ся на певних і вірних даних, хоч можуть бути переведені з всею льоґікою і консеквенциєю позістають, все-таки лиш здогадами, котрі, що правда, можуть бути цікаві, але впрочім не мають великої ваги, хиба ту, що характеризують погляди і настрій в деяких кругах і партиях політичних. До таких здогадів належать і два слїдуючі:

На зборах виборцїв християньско-суспільної партиї промавляв вчера кн. Ліхтенштайн і так сказав: Міністерство ґр. Бадені'го єсть конечне і годї заступити єго иншим, длятого, бо нікому не хотїло би ся брати спадщини по нїм. Особливо в теперішнім положеню політичнім нїхто би не рішив ся доводити до кінця австро-угорску угоду. Тепер можна то зробити при теперішній більшости, котра сконсолїдувала ся лиш при помочи обструкциї. Обструкция абсолютно нїчого не осягнула, а коли би по скликаню Ради державної мала знову проявити ся, то або парлямент був би розвязаний, що було би без цїли, бо новий виглядав би так само, як старий, або зробило би ся обструкцию неможливою через зміну реґуляміну нарад. — Пос. Ебенгох сказав знов на зборах католицкого товариства народного в Паербах в горішній Австриї, що уважає заведене мирних відносин межи лїбералами нїмецкими а Чехами за конечні, хоч би в виду ріжницї межи лїбералами а клерикалами в наслїдок того мира усунено клерикалів з більшости парляментарної. Перед тою жертвою годї уступати ся.

„Руслан“ поза котрим, як звістно, стоять ті рускі посли до Ради державної, котрі разом з Хорватами і Словінцями звязали ся в один клюб і они поправдї витворили в Палатї послів теперішну більшість парляментарну, розбирає питане: Яка більшість парляментарна може остоятись? — Відповідь на се питанє, до якої доходить „Руслан“, може послужити також характеристикою до теперішної ситуациї, отже годить ся тут єї навести.

Пос. Кайцль в своїй бесїдї в Кутнійгорі говорячи о більшости парляментарній додав: Треба великої штуки і саможертви, щоби теперішна більшість парляментарна змогла розвинути акцию і стати могучим чинником політичним“. — „Руслан“ отже застановляє ся над тим, які суть причини того, що пос. Кайцль не вірить в тривкість більшости парляментарної і каже так: Пос. Кайцль підніс суперечність вольнодумства або лїбералїзму ческих послів з консерватизмом, а ще більше з клерикалїзмом союзної ґрупи бар. Діпавлього. Так єсть дїйстно. Але ту суперечність далось би усунути тим, що розширено би автономію країв і управу школи народної — о що клерикалам найбільше розходить ся, — можна би передати соймам. Нетривкість теперішної більшости парляментарної мусить отже лежати в чімсь иншім. Отже в чім? Межи демократичними послами ческими а ческими февдалами нема ессенциональної суперечности. Межи Чехами а Поляками також мабуть нема бо обі партиї прямують до розширеня автономії країв. Ґрупа Фалькенгайна і румуньска Лупула не входять в рахубу бо они малі. Отже в чім спочиває трівога пос. Кайцля про тривкість теперішної більшости? — Питає „Руслан“ і відповідає:

По нашій гадцї лежить она в тім, що до теперішної більшости парляментарної належить 35 послів з клюбу руско-словіньско-хорватского, послів, що при укладаню адреси до трону сказали виразно і рішучо, що они яко заступники так званих меншостий национальних лише під сим условєм моглиби би пристати на розширене автономії країв коронних, наколи би тим меньшостям национальним рівночасно і в формі законній дано повне обезпечене перед яким небудь можливим насильством із сторони більшостий. Комісия адресова не хотїла в цїлости припяти таку стилїзацию условя згаданого клюбу, а рішила більшостию голосів вложити

---

43)

ГОРБАТИЙ.

(З польского — повість Иосифа Коржeньовского).

(Дальше).

Мариян хоч сумний і чим иншим занятий, дивив ся на ті слїди давного богатства і переносив ся гадкою в минулі і неповоротні часи, котрих дух повівав в тім мешканю, якого слїдуючі лїта анї на волос не змінили. З ще більшим вдоволенем показував то всьо пан Бонавентура.

— Дивіть високоповажаний пане — сказав оглядаючи ся довкола з замилуванєм і обтираючи порох з марморного столика, який єго бистре око добачило — в тій спальни ясного пана каштеляна всьо ще так стоїть, як було за їх житя. На тій книжцї, що бачите, замкненій золотими клямрами молила ся небіжка пані і що день рано і вечер клячала на тій подушцї, котрої оксаміт витерли єї колїна. На тім хорошім бюрку, що має множество скриток і котрого внїшність навіть дивує око, все писала. То ті самі кросна, що стоять тут більше як пів столїтя і на котрих вишивала покровцї на ті крісла, такі живі і чисті немов би їх вчера зроблено. Подивіть ся на то ліжко, немов би нинї застелене, а однако на нїм не спав нїхто від 1798 р. Богато річий змінило ся від того часу. Зникли заслони, щезли ті сильні і вигідні крісла, ті величаві обитя... але що там— додав махнувши рукою — мусить бути так добре, коли так єсть; бо очевидно нїчого не дїє ся без волї Бога.

Коли пан Боневентура так говорив, дивляв ся тимчасом Мариян на два образи двалїктевої висоти, що висїли побіч себе, але були цїлком заслонені. Міркуючи з того, що то мусять бути найцїннїйші річи з цїлої збірки, просив бурґрафа, аби єму їх показав. Старий поглянув на Марияна так немов би єго просив, щоби занехав тої своєї цїкавости і сказав:

— То два портрети, що не належать до продажи і як хто трафить ся, що купить ті добра, то тодї треба їх відослати братови мого пана до Галичини. Малюнок вправдї гарний, робив єго якийсь ґраф, нїмецкий маляр, як пан з панию були за границею. І дуже велика подібність в них, оба лиця як живі; але бачите ласкавий пане — додав заклопотаний старий—і поглянувши ще раз на Марияна, замовк.

— Не хочете менї робити прикрости, правда? — сказав тодї Мариян. — Таж ваша мати казала вам, що я не обидив ся і не засумував, коли она побачивши мене, перехрестила ся і крикнула: Всякое диханіє да хвалить Господа!

— Бідна моя матуся — сказав пан Бонавентура нїжно. — Перепрашаю ласкового пана за то, що так забула ся. Вік має свої права. Але що ласкавий пан добродїй хочете конче бачити, чого я не радби показувати, то щож маю робити.

Сказавши то взяв високу жердку, не котрої одним кінци було осаджене піре до обтрипуваня пороху, обернув єї другим кінцем і відслонив перший образ.

Був то портрет ще молодої і хорошої женщини, природної величини. Була представлена стоячи по колїна. На єї лици видко було доброту, повагу і задуму. Очи темні і сльозаві глядїли на видця проймаючо. Волос темний, гладко зачесаний, красила лиш галузка зеленого листя і кілька цьвітів конвалії. Єї хороше біле тїло і біла, легка сукня, дуже добре тїньована відбивали ся на чорнім поли сбраза. Обі руки були опущені з переду і одна держала другу. Той уклад рук і похилене напеpед цїлої стати вказували на привичку у неї часто задумувати ся, а хоч в лици не було видко суму, то однако цїлість показувала, що то женщина дуже несщаслива і тяжко пригноблена терпінем. Мариян довго приглядав ся і не могучи оперти ся зворушеню, яке ним заволодїло, сказав мимохіть:

— Бідна!

— Перебула чистилище на тій земли — сказав пан Бонавентура — тому тепер мусить відбирати нагороду за всї муки, яких тут дізнала. Але й той, що став причиною тих мук— говорив дальше відсланяючи другий портрет — терпів не менше від неї. Трохи чи не більше навіть. О нїм я знов скажу: бідний, бідний чоловіче, чого ти так мучив і себе!

Мариян звернув очи на другий образ і побачив погане лице горбатого мужчини, з усїми признаками того калїцтва. Хоч був приготований на той вид, то однако цїлий затремтїв. Але побачивши, що старий немов з жалем на него дивить ся, скоро схаменув ся і почав прооко приглядати ся спокійнїйше. І було чому приглядати ся. З огляду на штуку, був той портрет

в текст адреси до трону уступ, в котрім сказано, що ось-то більшість парляментарна стоїть при проґрамі розширеня автономії країв коронних, але домагає ся при тім „переведеня рівноправности для всїх народів австрийских". Що клюб руско-словіньско-хорватский був в повни управнений домагати ся висше згаданої запоруки, — се річ ясна. Словінцї побіч Країни заселюють яко дійсні меншости национальні Каринтию і полудневу Стирию, а Словінцї і Хорвати находять ся в мнимій меншости на Побережю супроти ґеґемоністично настроєних Італїянцїв. Так само і Русини галицкі та буковиньскі, дякуючи ординациї виборчій пок. Шмерлїнґа, находять ся в соймах галицкім і буковиньскім в меньшости. Інтереси сих трех народів суть проте ідентичні. Пристати на розширенє автономії краєвої без запоруки автономії национальної значило би для Русинів і полудневих Славян одно, що власноручно приложити собі ніж до горла.

Можливе — каже „Руслан", що пос. Кайцль розважив ту суперечність, яка заходить межи Чехами а Поляками з одної сторони а Русинами та полудневими Славянами з другого боку і длятого сказав, що треба „саможертви", щоби теперішна більшість не розпала ся. Потреба саможертви, хотяй не великої.... Єсли на чолї нашої статї поставили ми питанє, чи теперішна більшість зможе остояти ся? — то відповідаємо: зможе, наколи буде правити себе не шовінїзмом, не екпансивною політикою в некористь сусїда случайно слабшого, а повною справедливостию. В тім слові лежить вся тайна. Се ключ до розвязки внутрішних відносин Австриї взагалї, се основа примиреня народів. Автономію країв треба сполучити з автономією народів.

Новинки.

Львів дня 22-го червня 1897.

— **Є. Е. п. Маршалок краєвий** гр. Стан. Бадені виїхав в недїлю вечером до Ягольницї, аби звидїти тамошну школу рільничу.

— **Ректором** львівского унїверситету на рік 1897/8 вибраний др. Ант. Реман, професор ґеоґрафії, звістний подорожник по Африцї і автор цїнних наукових творів.

— **Стипендиї.** П. Мінїстер віроісповідань і просьвіти удїлив відпустки на два півріча 1897/8 і стипендию в квотї 1.000 зр. на наукову подорож до Італїї і Греции професорови ц. к. II. (рускої) ґімназиї в Перемишли Дмитрови Чеховскому і професорови ц. к. ґімназиї в Ярославі Александрови Фрончкевичеви.

— **З Равщини пишуть нам:** Дня 17-го с. м. вибух огонь в Корнїх та знищив 20 загород господарских вартости 25.500 зр. Насамперед прибула сторожа огнева з Гребенова під проводом Василя Божика, ревізора в Любичи. Друга поміч прибула з Тенетиск під проводом Лебеди, жандарма з Любичи княжої, що в часї пожежи виратував з огню дитину Ілька Брики. Завдячуємо сердечно і пп. Гартманови, жандармови з Рави рускої і командантови жандармерии в Новосїлках кардинальских. Дуже богато було людий чужесторонних, лише з причини великої посухи неможливо було угасити огню. Огонь вибух о 9-тій годинї перед полуднем. Причина невислїджена. З погорільцїв було асекурованих 8, а то чотирох в товаристві „Днїстер", трех в „Фенїксї", а один в „Славії".

— **Витяганє з обігу одноґульденових нот.** В маю с. р. — як доносять біржеві ґазети — стягнено 3376 штук одноґульденових нот і то по найбільшій части з Галичини, котра чомусь не хоче позбути ся тих гроший. Нестягнених одноґульденових нот лишає ся ще 716.417 штук, отже менше як надїяно ся. Коли мінїстерство скарбу приступило до реґуляциї валюти, числило, що з загальної суми 57 мілїонів, 883 тисячів і 361 штук одноґульденових паперів, не буде зголошений бодай один мілїон до виміни. Числено, що на той мілїон зложать ся одноґульденівки знищені, спалені, згублені і т. ин. Тимчасом зголошено до виміни о много більше і одноґульденівки все ще вливають до кас державних.

— **Величезний огонь.** З Праги чеської доносять, що оногди вибух в містї Колинї над Лабою великий пожар, що знищив цїлу одну дїльницю міста. Близших вістий поки що нема. Колин вславив ся в історії битвою між Австрийцями і Прусаками за часів цїсаревої Мариї Тереси в роцї 1757.

— **Мідяні крейцарі** і півкрейцарі — після оповіщеного розпорядження мінїстерства скарбу — виходять з ужитя з днем 30-го червня 1898 р. Від 1-го липня 1897 р., ц. к. каси і уряди не будуть вже видавати тих монет, натомість мають приймати їх при всяких вплатах до 31-го грудня 1899 р. Почавши від 1900 р. гасне всяке зобовязанє держави до приниманя тих монет.

— **Самоубийство дитини.** Дванайцятьлїтний хлопець Лукь Кшечуский з Плебанївки коло Теребовлї, положив дня 17-го с. м. з пустоти кусник скла на зелїзничі шини. Побачив то зелїзничий будник, накричав на хлопця і погрозив, що скаже о тім вітцю. Хлопець побоюючись очевидно гнїву і кари зі сторони вітця, побіг до стодоли своїх родичів і тут повісив ся.

— **З Бережан пишуть:** Дня 19 червня о 7 годинї над вечер заповідали зловіщі хмари, що тягнули по небосклонї зі сторони присїлка Лесники, недобрі уроки. І якось зараз стала йти туча з громами немов відломок десь дальше лучившого ся хмаролому. Около 10-ої години в ночи дали ся чути зойки і крики на передмістю званім „місточком", де вода заняла низше поставлені хати та будинки. Горожани стали виносити своє майно, а сторожа огнева при сьвітлї смолоскипів, алярмуючи мешканцїв звуками труб, шукала причини розливу води. Показало ся, що вода з потоків, котрі перепливають Бережани, позривавши мости і материял будівляний, бальками затамована виступала з берегів. На ратунок прибуло войско. Дзвонено з окликом перестороги. Ледвої позаливала. Вода в хатах по домах стоїть ще нинї, а в околици страшні спустошеня по полях. Силу величезного каміня понаносила вода з поблизьких гір на ріллю і буквально замулила ниви. Чимала шкода на-разї не дасть ся сконстатувати. В Бережанах знаходить ся на однім дому на „місточку" табличка, котра вказує стан води з часу катастрофи в день 6-го червня 1828 р. Тепер стан води майже до третої части висоти на згаданій табличці не дійшов, а все таки спустошенє величезне. Само місто Бережани лежить і так в кітлинї; наокруг гори, а величезний став має висший уровень, як декотрі будинки.

— **Померли:** У Львові Володислав Кшешиньский, ем. комісар ц. к. Дирекциї полїциї в 58-ім роцї житя; — в Синїччинї Феликс Гнєвош, властитель Новоселець, маршалок ради повітової в

мистецкий, такий хороший був єго уклад, так добре обдумана постава, такий повний сили був кольорит і рисунок. Але Мариян вже не оцїнював в тій хвили зручности майстра, що піднявся перенести на полотно такий невдячний предмет і так щасливо вивязав ся з тої трудної задачі. Єго очи пересували ся вправдї з одного лиця на друге, але гадка була чим иншим занята. Він відгадував муки серця тих, котрих получила доля, а котрих житє не могло злити ся в одну струю любви — і тодї почав гадати о собі, о своїм положеню, о своїй будучій судьбі, а глядячи і не видячи майже того, що мав перед собою, потонув в глубокій задумі.

— Був то найчеснїйший чоловік, найлїпший син, пан, яких вже здаєсь ся нема — сказав пан Бонавентура — однако богато сльоз, богато безсонних ночий, а навіть смерть тої нещастної жінки тяжила на єго житю, що змарнувало ся і перейшло Бог знає як. Що правда, то не надїлив єго Господь красою тїла — говорив дальше бурґраф, але поглянувши в тій хвили на Марияна, махнув рукою і додав: — Але що з того лїпше о тім і не говорити.

— Противно, говоріть, — відозвав ся Мариян сильнїйшим голосом та поклав дрожачу руку на рамя старця, котрий тим очевидячки змішав ся. — Не встидайте ся нїчого. Я добре себе знаю і то що ви почали говорити дуже мене цїкавить. Той бідолаха певне не вірив, щоби она могла єго любити. Але-ж бо й не могла єго любити, нї, то неможливе! Бог сотворив чоловіка з тїла і з душі. Душа може любити, може почитати другу душу, коли обі суть на однїй висотї і говорять до себе зрозумілою мовою. Але людскому оку треба форми, треба хорошої і принадної подоби, до котрих любило би прилягти і любувати ся ними. Без того нема любови. І божевільний той, хто жадає єї від жінки, коли она мусить від него відвертати ся. Він мусів бути заздрістний, правда? — спитав Мариян, поглядаючи на старця здивованого тою скоростию і жаром єго бесїди.

— Мучив нещастну підозрінями доти, доки не умерла — відповів сумно пан Бонавентура.

— І певно за нїчо, за дармо, певне на то не заслугувала. Не так? бо в тім лици — сказав Мариян, вказуючи на портрет ґрафинї — видко терпінє, видко борбу, але нема проступку, що все кладе свою печать на чолї, котрої навіть такий маляр як Ґраф не зумів би стерти.

— Може грішила думкою, може й мала що на серци, Бог знає — відповів пан Бонавентура. Молодший брат мого пана, той сам, що велїв тепер продати решту того маєтку, був тодї таким хорошим мужчиною, яких я пізнїйше вже не бачив і яких вже певне нема. Любив єї більше як братову і не умів того скрити. Отже може й з єї сторони не було рівнодушности, але щоби там мав бути гріх, за то я присягну, бо ми всї дивили ся на єї житє, а слуги все більше знають ніж хто инший зможе добачити. Впрочім женщина, що так молила ся як она і так як она перед Богом плакала, могла бути дуже нещаслива, але нїколи грішна. Вскорі і єї смерть пересьвідчила мужа, що дармо був строгим і для неї і для себе. На кілька годин перед смертию прикликала єго до свого ліжка, простила єму всї свої муки і подаючи якісь папери, положила висохлу руку на хрестї, що був при нїй і голосно присягла, що всьо, що там написане то правда.

— А він? — спитав Мариян тремтячим голосом.

— Як сконала, замкнув ся і читав. Відтак клячав цїлу ніч при єї тїлї і плакав. А коли єї відвіз до гробу, віддав менї заряд цїлого дому; велїв перенести оба ті портрети до комнати родичів, котрих незвичайно любив і повісити побіч себе та закрити. Добра віддав братови з услівєм, аби присилав єму кождого року пенсию до місця, де буде і забезпечивши менї і моїй матери, що єго виховала, удержане до смерти, виїхав з краю, не знати куди. Так волочив ся по ріжних місцях пятнайцять лїт. Три роки тому помер.

Сказавши то зворушений старець відвернув ся і заплакав. Відтак обтерши сльози і обертаючи ся до Марияна, додав спокійнїйше:

— Простіть ласкавий пане, що мене ті спомини трохи зворушили. Але як собі погадаю, що на старість прийде ся забирати звідси, відорвати ся від тих кутів і від тих річий, до котрих навик я вже від сорок кілька лїт, то якось менї робить ся сумно і жаль такого пана, що хоч був сам нещасливий, але не дав того нїколи почути слугам, котрі єго любили.

— Будьте спокійні — сказав Мариян — не гадаю аби до того прийшло.

— Прошу ласкавого пана — відповів старий — я вже на то приготовлений і инакше не може бути. Доки були великі добра, така резиденция могла придати ся, а в нїй такий слуга як я. А нинї, коли лишило ся тілько три села, то хто то купить разом так як оно єсть? На обставу і образи може і найде ся який любитель, але забере їх деинде, або розпродадуть ся частями. А тодї дім стане пустий, новий властитель зробить з него гральню, або яку фабрику, а я старий возьму костур в руку і піду в сьвіт. Ще я, як я; приміщу ся хоч де в якім монастири. Але моя бідна мати! Она вже деинде не зуміє жити. Тут виросла і постаріла ся і за порогом того дому умре за два днї, я певний того.

Мариян лиш стиснув єго руку і скоро вийшов. В сїнях показав єму один з старих слуг єго комнати і завів єго до них.

Тодї велїв Мариян просити пана Бонавентуру, аби прийшов до него за кілька годин, а коли сам лишив ся, кинув ся на крісло і так відпочиваючи по кількагодиннім трудї почав роздумувати над тим, що бачив і чув.

Та дивна подібність і душі і тїла сильно єго займила. Не міг здержати ся від порівнаня свого теперішного положеня, своєї дальшої

Сяноці; — в Святинці коло Дрогобича Ядвига Тарновска, дочка ґр. Стан. Тарновского, в 16-тім році житя.

Господарство, промисл, торговля, гіґієна і виховане.

Добрі ради.

Помагайте собі самі!

— Самопоміч господаря. Що робити коли хтось потапає? — Треба его ратувати — скажете. Добре, але як нема кому, або як ті, що стоять на березї і видять потапаючого, але не уміють его ратувати бо не знають як; коли они насамперед радять, які що би робити, щоби потапаючого ратувати та коли ще може на тій раді зачнуть самі межи собою сварити ся — то що робити потапаючому? — Чи чекати, аж ті на березї щось урадять? Та ба, коли нема часу чекати. В такій хвили значить: або ти небоже сам ратуй ся або гинь! — Так учить нас житє. В хвили нещастя мало хто і дуже рідко може нам помочи. Чому потапаючі по найбільшій части гинуть? Тому, що лиш дуже маленько есть таких, що в такій хвили уміють самі собі дати поміч, а ще менше таких, котрі би мали охоту і відвагу скочити зараз за потапаючим у воду і вптягли его. Але навіть і в такім случаю, коли хтось дає поміч, то потапаючий все ще мусить і сам ратувати ся, ловити за подану жердку або за кинений шнур, або тому, що его витягає, так піддати ся, щоби не лиш сам не потонув, але ще й тамтого другого не потягнув за собою на дно. — Отсего, як кажемо, учить нас житє, а то само діє ся в кождім нещастю, в кождій бідї і нуждї. Помагай собі сам, чоловіче; то ще найпевнійша поміч. То нехай памятають всї наші хлїбороби, на котрих впало тепер велике нещасте, тяжка нужда економічна. Нема часу чекати на чиюсь поміч з боку, не треба спускати ся на чиюсь поміч і лиш еї виглядати; треба конче собі самому помагати. Але як у всїм нещастю так і в нуждї економічній перша річ, щоби зі страху не стратити притомности і холодної розваги, бо лиш той може ратувати ся, хто в хвили небезпечности уміє скоро і бистро розважити, що ему робити. А що-ж робити нашим господарям в такій порі, як теперішна, коли їм потреба скорої помочи? Перша поміч есть та, щоби піднести чистий дохід з господарства. На то суть два способи: або піднести цїлу плодів рільних, або добувати більше і лїпші плоди та дешевшим способом з того самого ґрунту, що доси. Передовсїм же не треба в мавляти в себе, що нема ради, скоро не надійде поміч з гори. Але що хлїборобам годї піднести цїну і держати еї на такій висотї яка їм потрібна, то нема иншої ради, як лиш взяти ся до другого способу. Ба, скаже хтось, добре то говорити: добувати більше і лїпші плоди та дешевшим способом з того ґрунту. Але як то їх добувати, коли й ґрунту мало і гроший нема? Именно длятого, що мало ґрунту і що нема гроший, треба собі самому помагати. Анї ґрунту анї гроший нїхто не дасть, а коли би й подано з гори яку поміч, то она може бути хиба лиш хвилевою, або якою пільгою. Звістно однакож, що дохід з ґрунту можна навіть дуже значно піднести, а хоч то зависить дуже часто і від доброти ґрунту і від капіталу оборотового та від скількости рук робочих, то все-таки і то правда, що піднесене доходу зависить по найбільшій части також і від енерґії, інтеліґенциї та витревалости господаря. Звістно преці також, що не поможе нї богато ґрунту нї гроші, скоро господар не буде мати нї енерґії, нї інтеліґенциї нї витревалости. Отже як помагати собі самому в господарстві? Цїла штука рільництва в тім, щоби піднести доходи з него. А коли не можна збільшити анї ґрунту, анї придбати капіталу, то поки що треба старати ся лиш удержатись при тім ґрунтї і тих доходах з него які має ся, а рівночасно збільшати енерґію та витревалість і старати ся придбати собі більше інтеліґенциї, значить ся, треба більше і пильнїйше працювати як доси і треба учити ся працювати коло рілї. Нехай нїхто з наших господарів, навіть і з богатших, не думає, що буде міг чи він сам чи его дїти так само робити коло рілї як робив доси. Скоро наші теперішні господарі або їх наслїдники не стануть ученими господарями, то навіть і богатші зійдуть на дїдоводів, а на їх місце прийдуть инші чужі, у котрих они будуть хиба наймитами. Щоби ще придбати собі більше знаня більше інтеліґенциї, на то не треба нинї аж школи; нинї можна придбати собі того самоукою. З того виходить така коротка наука: Хто хоче нинї сам собі помочи в теперішній нуждї, нехай передовсїм не тратить надії на полїпшене своеї долї, нехай передовсїм не стратить надії на полїпшене своеї долї, нехай не стогне і не нарікає, нехай не чекає, аж хтось ему поможе, бо того не дочекає ся; але нехай учить ся господарити лїпше, де і як може, чи то з практики у других, чи з книжок і ґазет господарских, нехай працює енерґічнїйше і пильнїйше, нехай все має то на оцї, щоби приспорював собі із свого господарства як найбільший дохід, а при тім, щоби обходив ся як найдешевше, а побачить незадовго, що доля его полїпшить ся. Тогди переконає ся, що самопоміч значить далеко більше як всяка поміч з гори, яку лиш нинї можна мати.

— Верпини (аґрест) і парічки треба лїтом обтинати. Робота ся може відбувати ся від червня до половини липня після того, як они розросли ся. Пагони, що вигнались від самого корняка, відтинає ся поволи один за другим, а лишає ся лиш ті, що призначені на овочі замість старих гонів, а старі притинає ся з гори на стілько, кілько би в зимі треба притяти. Рівночасно, але так само поволи, від часу до часу, притинає ся вершки пагонів, що виросли сї старших галузок, а котрі стоять густо коло себе. Через то прорідить ся корчик і очка позіставших галузок будуть могли лїпше розвинути ся, бо не будуть затїнені, а в слїдуючім роцї буде овоч на них і рісністий і лїпший.

— Ще один спосіб на мшицї. Кажуть, що листє і бадилє з наших помідорів має бути дуже добре на мшицї; треба его лиш спарити кипятком, а коли він остигне, треба ним при помочи сикавки добре зливати всї галузки, на котрі мшицї насїли. Найменша крапелька тої води, скоро лиш упаде на яку мшицю, зараз еї убиває. Длятого добре есть напряти собі листя і бадиля з тої ростини, щоби мати їх завсїгди під рукою.

— Вино з вишень можна зробити слїдуючим способом: Заварює ся відповідну скількість вишень і перепускає ся через друшляк або решето. Відтак половину кісток треба добре потовчи в моздїрі і додати їх до соку. Коли та мішанина постоїть через шість днів в накритім начиню, перецїджуєсь еї ще раз і витискає ся добре та додає ся до неї води і цукру. Так змішаний сок зливає ся до фляшок, котрі треба добре закоркувати.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Константинополь 22 червня. Вчера відбуло ся семе з ряду засїдане конференциї в справі заключеня мира.

Льондон 22 червня. Палата послів ухвалила всїми голосами крім голосів ірляндских послів адресу з желанями для королевої з нагоди ювилею еї панованя.

судьби з сумною істориєю, яку лише що почув з уст старого слуги. І дивна річ! Тодї станули ему перед очима не золоті проміні щасливих хвиль, які також мав, не гарні краски дальших надій, що їх нераз добачував на своїм небі, не хвилї минулої радости, з котрих звичайно в памяти чоловіка сплїтає ся вінець минувшини, але найсумнїйші години, то найострійше терне в тій коронї, котру наложило на его голову житє таке коротке, таке молоде, а вже так повне. Отже мимо всїх змагань не міг відогнати від разу від себе тої хвилї, коли лежачи в лїску учув розмову брата з паном Ксавером; тої ночи, яку провів по віднайденю Уршулї в Варшаві на ґанку свого мешканя, тої хвилї коли розбирав кожде слово одержуваних з Варшави листів, коли відтак доїздив до міста, гадаючи що не має анї приятеля, анї любки, коли стояв під еї дверми, підслухував їх розмови і заглядав крізь дїрку від ключа і як плакав зі встиду і болю тодї, коли они сьміяли ся і були щасливі; вкінци тої найприкрійшої з усїх хвилї, коли бачив еї, як задивила ся в портрет приятеля і лише о нїм думала, коли погадав, що може его ошукати і почув як в его серци малїла честь для тої, котру так високо підніс і так сьвято полюбив.

Як опісля в кілька годин пізнїйше війшов пан Бонавентура тихо на пальцях, застав Марияна на колїнах, що горячо молив ся. Здивував ся сим видом та вернув з поважанем до першої комнати, де усївши чекав. — По якімсь часї війшов Мариян. Лице его було супокійне, в очах вираз був лагідний та немов вдоволений, а усьміх, котрого перше бурґраф не бачив, пересував ся по его устах. Привитавши вічливо старого, просив запровадити себе на огород, великий, що мав гарні старинні алеї, однак опущений та зарослий. В часї сеї прогульки довідав ся прочих условій що до майна, котрі поминаємо, бо їх тут не конче й потреба. Опісля, покріпившись невибагливим обідом у бурґрафа, та побалакавши зі старою, котрої вік, цїла стать та рідка притомність ума сильно его заняли, пішов оглянути церков та познакомити ся з парохом. Вже було досить пізно, як вернув до своеї комнати, та прочитавши ще раз лист пана Анзельма, забрав ся до писаня. — До свого старого учителя писав Мариян коротко, що есть занятий, та що не має часу повтаряти ему всїх тих подробиць, що їх знайде в листї сина; просить его тілько, щоби не проволікали свого виїзду з Відня, а о своїм прибутю до Варшави та о гостинници, в котрій станують, щоби его сейчас депешою повідомили. — До Гнатка розписав ся обширнїйше, з всяким виявленем приязни, представляючи ему стан свого серця, свою любов для Уршулї, котрої мусїв догадувати ся; оправдував ся, чому перед ним таїв, що встидаючись сам себе, що таке чувство могло ним заволодїти, не маючи жадної надії, щоби міг одержати взаімне привязанє, щоби его надії могли колись сповнитись, не посьмів навіть перед ним відкрити свого серця. Тепер же, коли всьо змінило ся, коли він пересьвідчений, що та, котру полюбив, жертвуєсь ему самохіть з привязаня, і в тій гадцї, що навіть з ним буде мати щасте та супокій; коли сей час по скінченю жалоби уложили ся, що стануть перед престолом та присягнуть собі віру та любов до смерти, не може того перенести на собі, щоби своє щасте не подїлив з приятелем дитинних лїт з тим, що его крім Бога та будучої окраси свого житя найбільше любить. Про те просить его, щоби сейчас по одержаню сего листу приїздили, бо радість его не була би цїлковитою, еслиб они не були еї сьвідками, як би хто инший, а не той що его так любить, повів суджену его до престола, а хто другий, а не той, що его так виховав, віддав ему в руки жінку та в місце вітця поблалословив будуче їх житє. Як скінчив той лист, заклеїв та заадресував, положив ся Мариян, спав спокійно та пробудив ся доперва о девятій годинї.

(Дальше буде).

За редакцію [illegible]

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.